संस्कृतम्-अधीमहे

Let's learn Samskritam

आयुर्वेद-ध्वनिः

AYURVEDA'S VOICE

गुरुरेव गतिः गुरुमेव भजे गुरुणैव
सहास्मि नमो गुरवे।

न गुरोः परमं शिशुरस्मि गुरोः
मतिरस्ति गुरौ मम पाहि गुरो॥

पठामि संस्कृतं नित्यं
वदामि संस्कृतं सदा।
ध्यायामि संस्कृतं सम्यक्
वन्दे संस्कृतमातरं॥

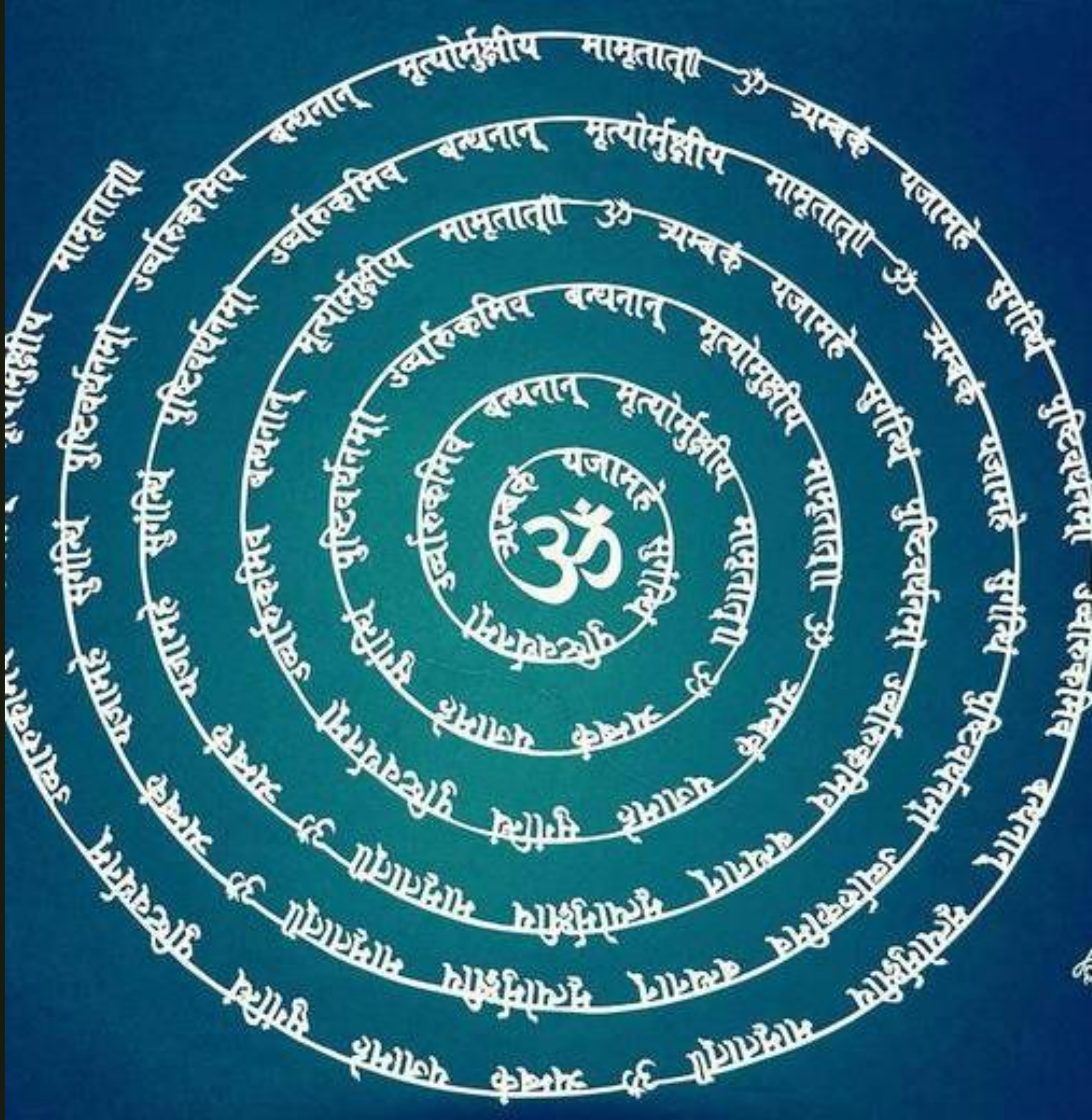

उदाहरणस्य आधारेण रिक्तस्थानं पूरयत ।

Frame the sentences as shown in the example.

1. बालकः गच्छति । → अहं गच्छामि । 2. पुरुषाः नयन्ति । → वयं नयामः । ।

1 छात्रः हसति ।	6. महिलाः आनयन्ति ।
2. वैद्या आगच्छति ।	7. मर्कटाः कूर्दन्ति ।
3. बालिका गायति ।	8. भवन्तः वादयन्ति ।
4. जननी पचति ।	9. नायकाः नयन्ति ।
5. भवती लिखति ।	10. जनन्यः ताडयन्ति ।

एकवचने लिखत – Write the singular form

1. उपविशामः	6. तरामः
2. आगच्छामः	7. कूर्दामः
3. पश्यामः	8. चिन्तयामः
4. गच्छामः	9. नृत्यामः
5. नयामः	10. गायामः

बहुवचने लिखत – Write the plural form

1. आनयामि	6. भवामि
2. लिखामि	7. गच्छामि
3. खादामि	8. ताडयामि
4. हसामि	9. पचामि
5. रोदिमि	10. धावामि

the internet for reference. Their co

Whose

Who ?
Rama

What ?
Money

In which place/ When ?
In Ayodhya
At the sunrise

Action
Gives

From ?
From the bank

How ?
Through his hand

To whom ?
To brahmanas

CHIRANTANA Institute of Introspective Studies — Illuminating Roads to Introspection
Sadyojata — Your health is your asset

The PPTs use numerous images and videos fro … opyrights belong to their respective owners/creators.

CHIRANTANA
Institute of Introspective Studies
Illuminating Roads to Introspection

Sadyojata
Your health is your asset

कस्य / कस्याः

कर्ता
कः / का / किम्

कर्म
किम्

करणम्
केन

सम्प्रदानम्
कस्मै

अपादानम्
कस्मात्

अधिकरणम्
कुत्र

क्रिया

विभक्तिः
7 विभक्तयः
21(7*3) रूपाणि

The PPTs use numerous images and videos fro … opyrights belong to their respective owners/creators.

प्रथमाविभक्तिः - वस्तुनिर्देशः

सः

सः गणेशः।

एषः कः ?

एषः

The PPTs use numerous i … creators.

प्रथमाविभक्तिः - वस्तुनिर्देशः

सा यशोदा ।

एषा का ?

The PPTs use numerous images and videos from the in… …ective owners/creators.

प्रथमाविभक्तिः - वस्तुनिर्देशः

CHIRANTANA
Institute of Introspective Studies
Illuminating Roads to Introspection

Sadyojata
Your health is your asset

तत् छत्रम् ।
एतत् किम् ?

तत्

एतत्

The PPTs use numerous images and videos from the internet for reference. Their copyrights belong to their respective owners/creators.

CHIRANTANA
Institute of Introspective Studies

Sadyojata
Your health is your asset

प्रथमाविभक्तिः - वस्तुनिर्देशः

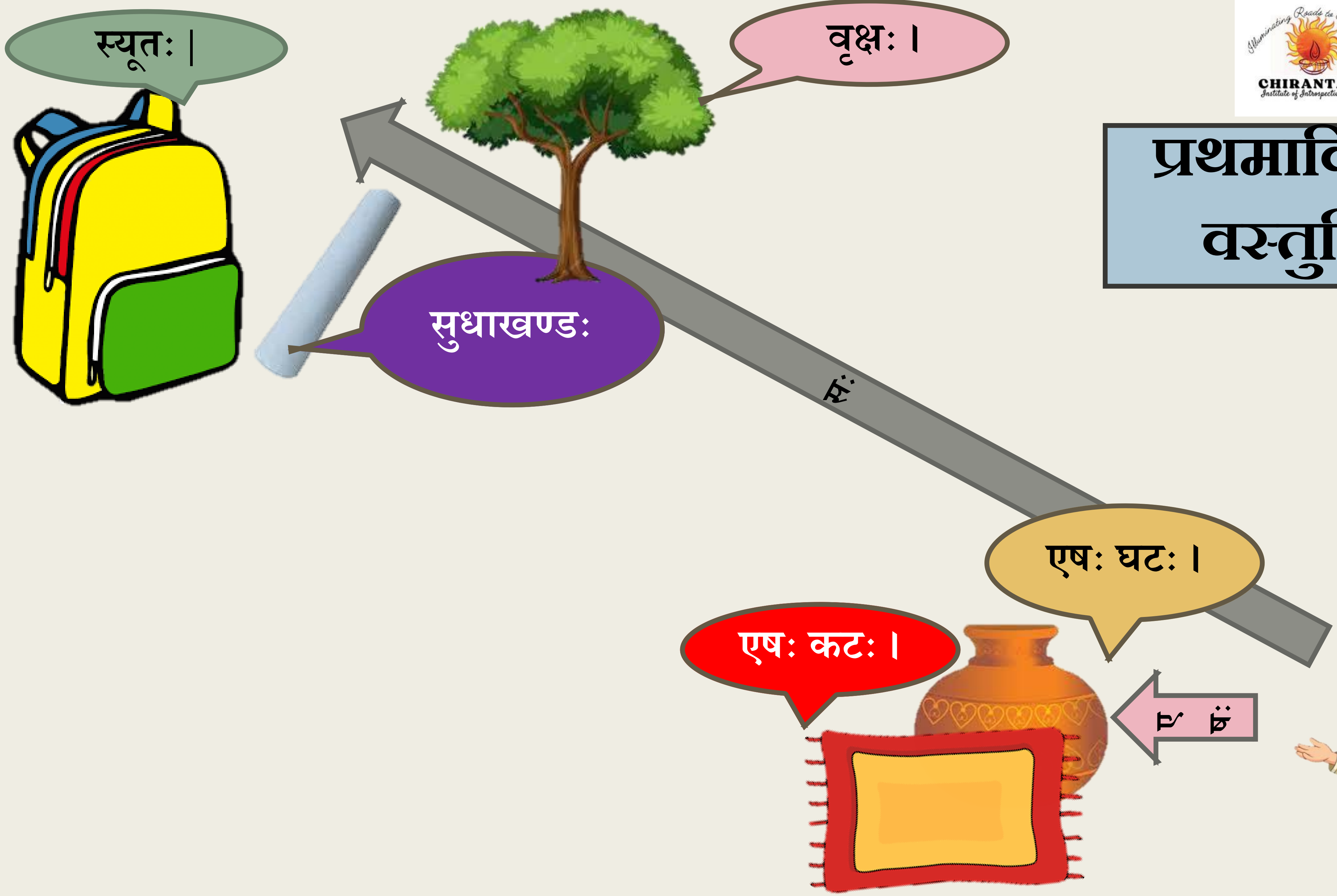

The PPTs use numerous images and videos from the internet for reference. Their copyrights belong to their respective owners/creators.

प्रथमाविभक्तिः - वस्तुनिर्देशः

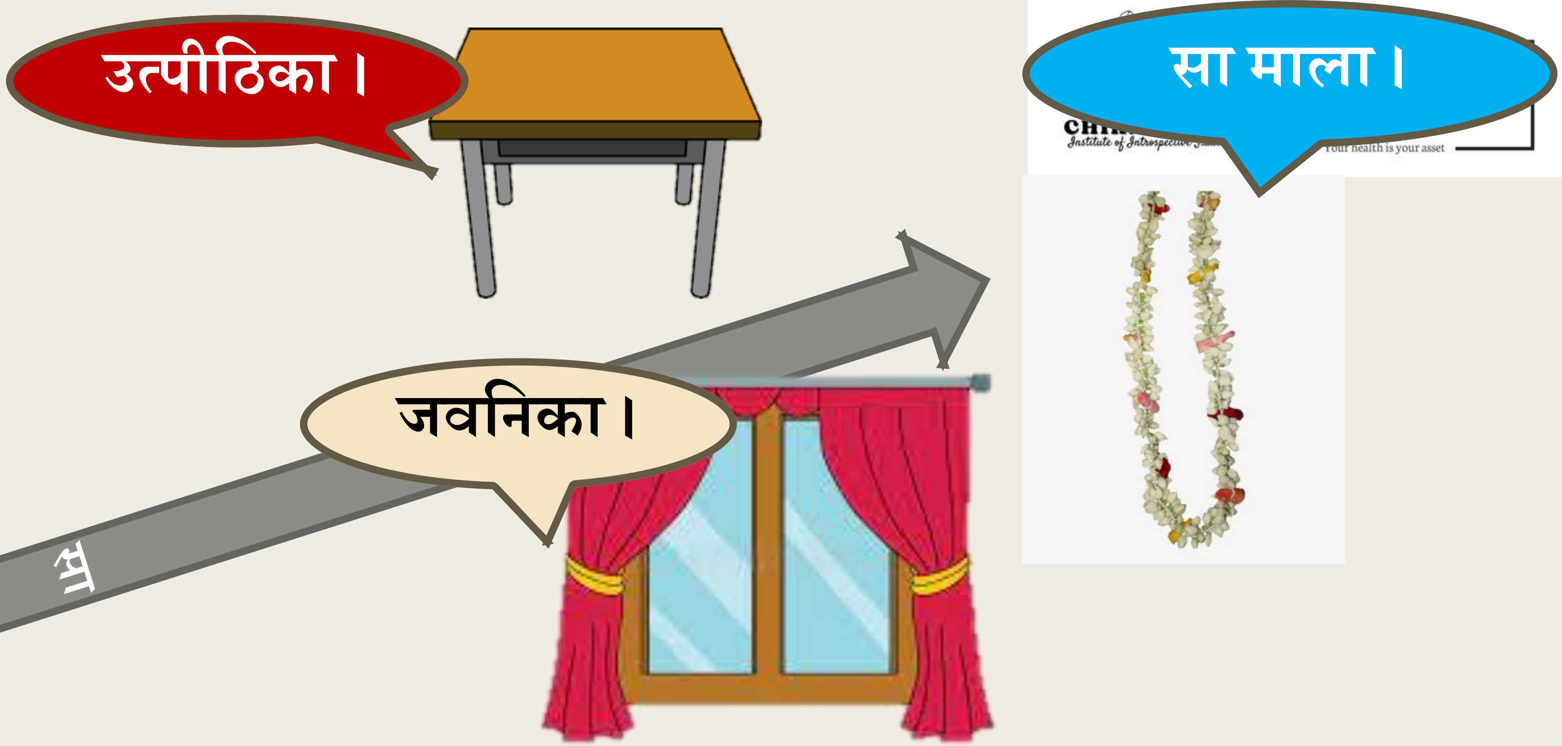

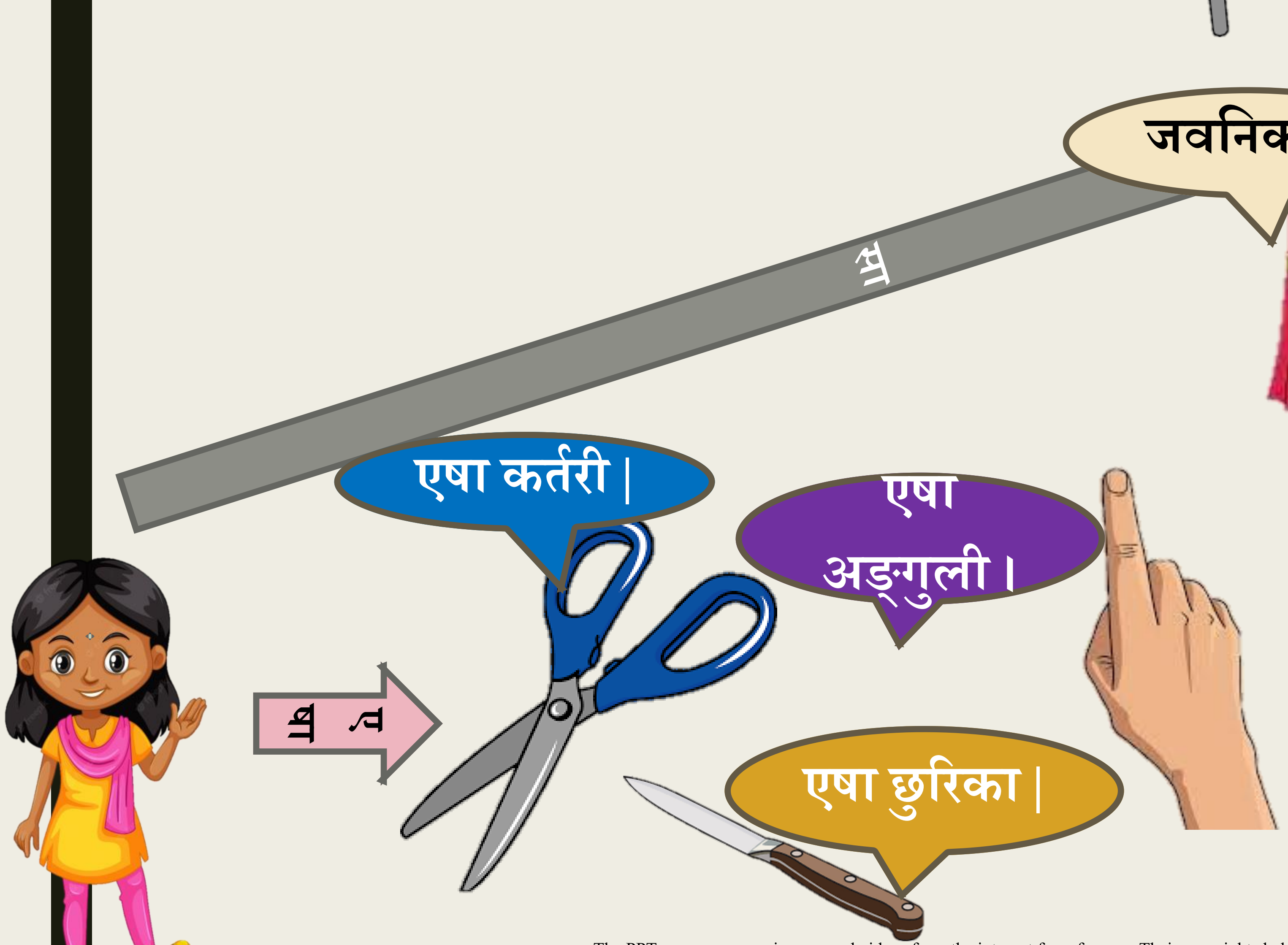

The PPTs use numerous images and videos from the internet for reference. Their copyrights belong to their respective owners/creators.

प्रथमाविभक्तिः - वस्तुनिर्देशः

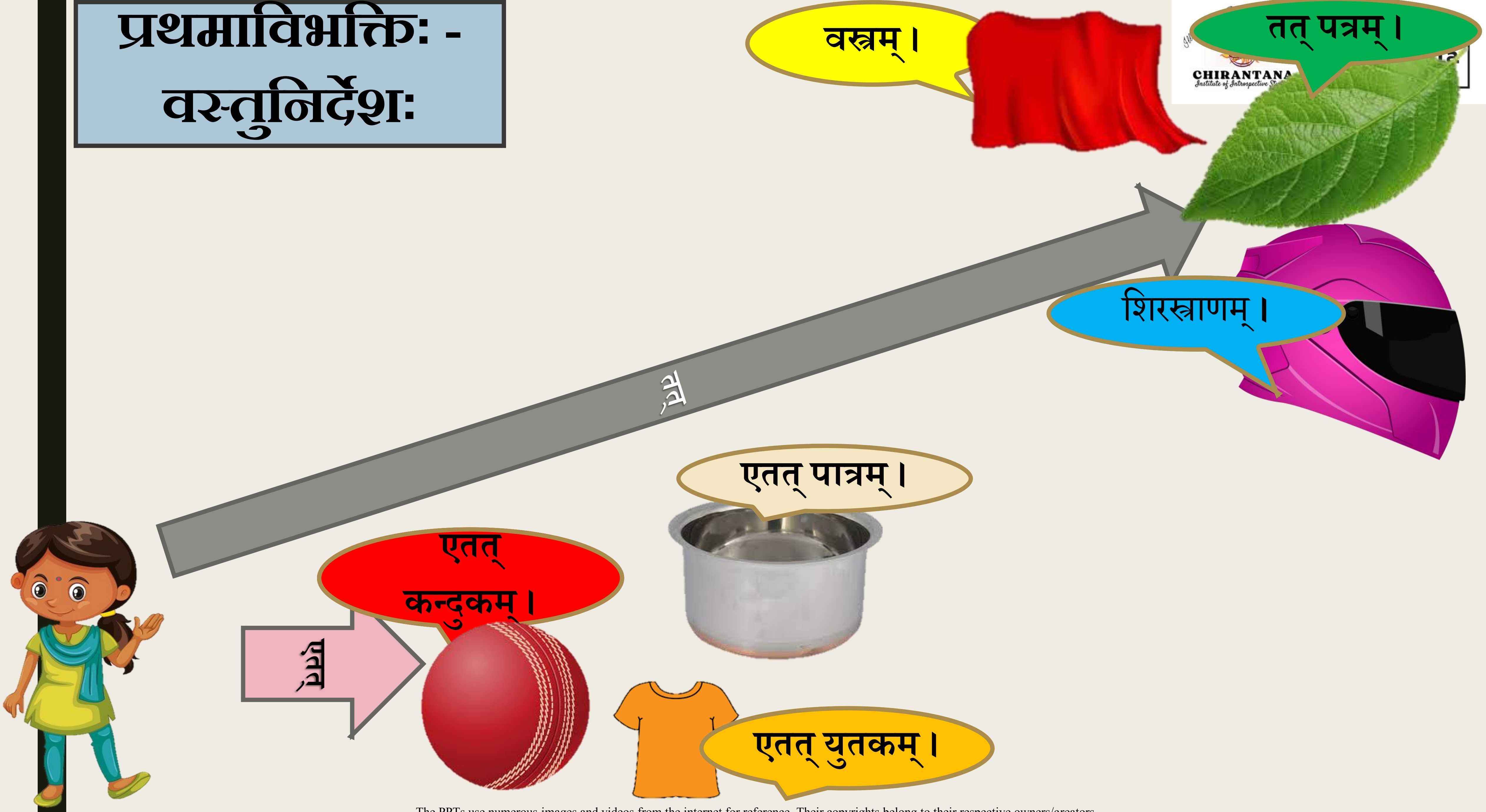

The PPTs use numerous images and videos from the internet for reference. Their copyrights belong to their respective owners/creators.

CHIRANTANA
Institute of Introspective Studies

Sadyojata
Your health is your asset

प्रथमाविभक्तिः – कर्तुः निर्देशः

...ages and videos from the internet for reference. Their copyrights belong to their respective owners/creators.

प्रथमाविभक्तिः – कर्तुः निर्देशः

वृद्धा गच्छति ।

वृद्धः गच्छति ।

अहं गच्छामि ।

The PPTs use numerous images and videos from the internet for reference. Their copyrights belong to their respective owners/creators.

प्रथमाविभक्तिः – कर्तृः निर्देशः

सिंहः गच्छति ।

गजः चलति ।

अश्वः धावति ।

अहं गच्छामि ।

The PPTs use numerous images and videos from the internet for reference. Their copyrights belong to their respective owners/creators.

Sadyojata

Your health is your asset

प्रथमा विभक्तिः

स: बाल:

एष: वृद्ध:

सा महिला

एषा बाला

तत् मित्रम्

एतत् वाहनम्

स: सुरेश:

स: रवि:

भवान् कृष्ण:

भवती मीना

लिखति

वदति

गच्छति

खादति

धावति

आगच्छति

गायति

पचति

हसति

नृत्यति

images and videos from the internet for reference. Their copyrights

प्रथमा विभक्तिः

अहं बालः
अहं वृद्धः
अहं महिला
अहं बाला
अहं मित्रम्
अहं जननी
अहं सुरेशः
अहं रविः
अहं कृष्णः
अहं मीना

अहं लिखामि
अहं वदामि
अहं गच्छामि
अहं खादामि
अहं धावामि
अहम् आगच्छामि
अहं गायामि
अहं पचामि
अहं हसामि
अहं नृत्यामि

...images and videos from the internet for reference. Their copyrights ...

त्वं बालः
त्वं वृद्धः
त्वं महिला
त्वं बाला
त्वं मित्रम्
त्वं जननी
त्वं सुरेशः
त्वं रविः
त्वं कृष्णः
त्वं मीना

प्रथमा विभक्तिः

त्वं लिखसि
त्वं वदसि
त्वं गच्छसि
त्वं खादसि
त्वं धावसि
त्वम् आगच्छसि
त्वं गायसि
त्वं पचसि
त्वं हससि
त्वं नृत्यसि

Sadyojata
Your health is your asset

...images and videos from the internet for reference. Their copyrights ...

प्रथमा विभक्तिः

सम्बोधन प्रथमा विभक्तिः

सः बालः	लिखति	हे बाल	लिखतु
एषः वृद्धः	वदति	हे वृद्ध	वदतु
सा महिला	गच्छति	हे महिले	गच्छतु
एषा बाला	खादति	हे बाले	खादतु
तत् मित्रम्	धावति	हे मित्र	धावतु
एतत् वाहनम्	आगच्छति	हे वाहन	आगच्छतु
सः सुरेशः	गायति	हे सुरेश	गायतु
सः रविः	पचति	हे रवे	पचतु
भवान् कृष्णः	हसति	हे कृष्ण	हसतु
भवती मीना	नृत्यति	हे मीने	नृत्यतु

The PPTs use numerous images and videos from the internet for reference. Their copyrights belong to their respective owners/creators.

Sadyojata
Your health is your asset

स: बाल:
एष: वृद्ध:
सा महिला
एषा बाला
तत् मित्रम्
एतत् वाहनम्
स: सुरेश:
स: रवि:
भवान् कृष्ण:
भवती मीना

किम् ?

✓ लिखति
✓ वदति
✗ गच्छति
✓ खादति
✗ धावति
✗ आगच्छति
✓ गायति
✓ पचति
✗ हसति
✓ नृत्यति

...mages and videos from the internet for reference. Their copyrights ...

लक्षणं मनसो ज्ञानस्याभावो भाव एव च ।
सति ह्यात्मेन्द्रियार्थानां सन्निकर्षे न वर्तते ॥१८॥
वैवृत्त्यान्मनसो ज्ञानं सान्निध्यात्तच्च वर्तते ।
अणुत्वमथ चैकत्वं द्वौ गुणौ मनसः स्मृतौ ॥१९॥

पदच्छेदः

लक्षणं मनसः ज्ञानस्य अभावः भावः एव च सति हि
आत्मेन्द्रियार्थानां सन्निकर्षे न वर्तते ॥१८॥
वैवृत्त्यात् मनसः ज्ञानं सान्निध्यात् तत् च वर्तते अणुत्वम् अथ च
एकत्वं द्वौ गुणौ मनसः स्मृतौ ॥१९॥

अन्वयः

ज्ञानस्य अभावः भावः च एव आत्मेन्द्रियार्थानां सन्निकर्षे सति न वर्तते इति मनसः लक्षणम् । मनसः वैवृत्त्यात् (आसान्निध्यात्) सान्निध्यात् च तत् ज्ञानं वर्तते । अणुत्वम् एकत्वं चमनसः द्वौ गुणौ स्मृतौ

तात्पर्यम्

Sometimes one understands a thing and sometimes one does not. This proves the existence of the mind as a separate sense organ. That is why, when there is no contact of the mind with sense organs and their objects, no understanding of things can occur. It is only when the required mental contact is there that one can understand things. Atomicity and oneness are considered to be the two characteristic qualities of the mind.

CHIRANTANA Institute of Introspective Studies
Illuminating Roads to Introspection
Sadyojata
Your health is your asset
their respective owners/creators.

उदाहरणस्य आधारेण सूक्तक्रियापदेन रिक्तस्थानं पूरयत ।

Frame the sentences as shown in the example.

1. बालकः गच्छति । अहं गच्छामि । 2. वैद्या आगच्छति । त्वं आगच्छसि ।

CHIRANTANA Institute of Introspective Studies

Sadyojata
Your health is your asset

1 छात्रः हसति । अहं --------- ।	6. अहम् आनयामि । महिला ---------- ।
2. वैद्या आगच्छति । त्वं --------- ।	7. मर्कटः कूर्दति । अहं ---------- ।
3. बालिका गायति । त्वं --------- ।	8. अहं वादयामि । त्वं ---------- ।
4. त्वं पचसि । जननी -------- ।	9. त्वं नयसि । अहं ---------- ।
5. त्वं लिखसि । भवती ---------- ।	10. जननी ताडयति । जनकः ---------- ।

दोषं परिहरत – Correct and rewrite

1. अहं पश्यति ।	6. अहं नयसि ।
2. त्वं आगच्छामि ।	7. मर्कटः कूर्दामि ।
3. जननी पश्यामि ।	8. वैद्यः चिन्तयसि ।
4. कृष्णः हससि ।	9. त्वं नृत्यामः
5. बालिका पठसि ।	10. अहं गायामः

दोषं परिहरत – Correct and rewrite

1. सः बालका: ।	6. एषः बालकः गायसि ।
2. सा रामः ।	7. एषा बालिका पठामि ।
3. तत् सूर्यः ।	8. एतत् मयूरः नृत्यति ।
4. तानि बालः ।	9. एतत् बालकः आगच्छति ।
5. एषः वैद्या ।	10. एषः वृद्धः आगच्छन्ति ।